

Център за семиотични и културни изследвания

eБИБЛИОТЕКА

ВСЕЛЕНСКИ СЪБОРИ

e-издание на Център за семиотични и културни изследвания

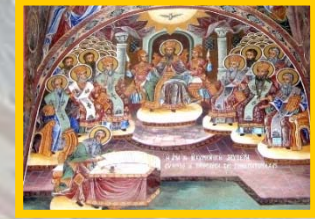
2012

www.cssc-bg.com

ПЪРВИ ВСЕЛЕНСКИ СЪБОР (325 г.)

Първият вселенски събор е свикан от римския (по-късно византийски) император Константин Велики (306-337). Провел се е в Никея, Мала Азия, от 22 май до 25 август 325 г. На събора присъствали около 318 епископи от всички тогавашни църкви от Римската империя и извън нея. Главната причина за свикването на събора била арианската ерес, която отричала божествеността на Иисус Христос и с това засягала същността на християнството. Във връзка с укрепването на църковната дисциплина съборът приел 20 правила (канони). След продължителни спорове членовете на събора (с изключение на трима) приели **Вероопределение**, чиито текст гласи: *Вярваме в единия Бог, Отец, Вседържител, Творец на всичко видимо и невидимо. И в единия Господ Иисус Христос, Божия Син, Единородния, роден от Отца, т.е. от същността на Отца, Бог от Бога, Светлина от Светлина, Бог истински от Бога истински, роден, не сътворен, единосъщен на Отца, чрез Когото всичко е произлязло – това, що е на небето, и това, що е на земята; Който заради нас човеците и заради нашето спасение слезе и се въплъти, и стана човек, , страда и възкръсна в третия ден, възлезе на небесата и ще дойде да съди живи и мъртви. [Вярваме] и в Светия Дух. Тези, които говорят, че е било някога време, когато [Син] не е бил, че преди да бъде роден не е съществувал, и че е произлязъл от нищо; или [говорят], че има битие от друга ипостас или същност; или че Син Божи е сътворен, или изменяем, вселенската Църква ги предава на анатема.*”

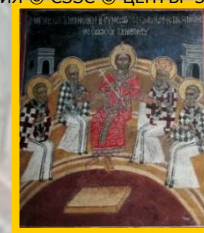

ВТОРИ ВСЕЛЕНСКИ СЪБОР (381 г.)

3

Вторият вселенски събор е свикан от византийския император Теодосий I (379-395), за да се утвърди символът от Никея (325 г.) и да се избере епископ на столицата Константинопол. Присъствали около 150 епископи – предимно от източните църкви. Заседанията се провели в Константинопол от май до юли 381 г. Съборът приел седем правила (канони). Третото от тях поставя Константинополския епископ по чест след Римския, понеже Константинопол като нова столица на тогавашната Римска империя е новият Рим.

Съборът приел **Символ на вярата**, в чиято основа лежи вероопределението на Първия вселенски събор. Него членовете на събора в Константинопол преработили и допълнили с оглед съществуващите тогава ереси и наложилите се църковни нужди. Символът е приет от цялата Църква и станал официален за всички християнски изповедания. Днес е известен като Никео-Цариградски символ или Символ на вярата. В него не е позволено да се правят никакви изменения, дори до препинателен знак. Текстът на Символа на вярата гласи:

4

ВТОРИ ВСЕЛЕНСКИ СЪБОР (381 г.)

“Вярваме в единия Бог, Отец, Вседържител, Творец на небето и земята, на всичко видимо и невидимо. И в единия Господ Иисус Христос, Божия Син, Единородния, Който е роден от Отца преди всички векове: Светлина от Светлина, Бог истински от Бога истински, роден, не сътворен, едносъщен с Отца, чрез Когото всичко е станало; Който заради нас човеците и заради нашето спасение слезе от небесата и се въплъти от Духа Свети и Дева Мария, и стана човек; Който биде разпнат за нас при Понтий Пилат, и страда, и биде погребан, и възкръсна в третия ден според Писанията; и възлезе на небесата, и седи отдясно на Отца; и пак ще дойде със слава да съди живи и мъртви, и на Когото царството не ще има край. [Вярваме] и в Духа Свети, Господа, Животворящия, Който от Отца изхожда, Комуто се покланяме и Го славим наравно с Отца и Сина, Който е говорил чрез пророците. [Вярваме] в едната, света, вселенска и апостолска Църква. Изповядваме едно кръщение за опрощаване на греховете. Чакаме възкресението на мъртвите и живота в бъдещия век. Амин.”

ТРЕТИ ВСЕЛЕНСКИ СЪБОР (431 г.)

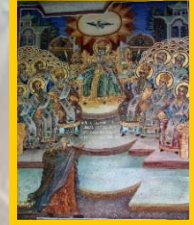

5

Третият вселенски събор, свикан от византийския император Теодосий II (408-450), се състоял в Ефес, Мала Азия, от юни до септември 431 г. Присъствали около 200 епископи. Съборът имал седем заседания. На първото от тях бил осъден Константинополският епископ Несторий, който отричал съединението по същност между божествената и човешката природа в Исус Христос. Отричал също, че Св. Дева Мария е Богородица.

Осъждането на Несторий е сърцевината на този събор, на който не е изработено специално вероопределение, както по времето на Първия и Втория вселенски събори. На събора не са изработени и правила (канони).

ЧЕТВЪРТИ ВСЕЛЕНСКИ СЪБОР (451 г.)

С указ от 17 май 451 г. византийският император Маркиан (450-457) предписал да се свика четвърти вселенски събор на 1 септември с.г. в Никея, Мала Азия. По политически причини съборът бил открит не в Никея, а в Халкедон (на азиатския бряг срещу Константинопол), и не на 1 септември, а на 8 октомври 451 г. Присъствали над 600 епископи, от които само петима от западните църкви. Съборът приключил на 25 октомври и имал общо 6 заседания. В историята се слави като един от най-многолюдните и най-продуктивните вселенски събори. Приема 30 правила (канони), най-важното от които е 28-то: с него на Константинополския епископ се дават преимущества не само по чест, но и по власт, и се приравнява с Римския епископ.

Съборът приема вероопределение, което гласи, че Христос има две природи (божествена и човешка) и едно лице (една личност):

ЧЕТВЪРТИ ВСЕЛЕНСКИ СЪБОР (451 г.)

7

Като следваме светите отци, всички съгласно поучаваме да бъде изповядван единият и същ Син, Господ наш Иисус Христос, свършен по Божество и свършен по човечество, истински Бог и истински човек, с разумна душа и тяло – единосъщ на Отца по Божество и единосъщ на нас по човечество – във всичко подобен на нас, освен в греха – роден преди вековете от Отца по Божество, а в последните дни – заради нас и нашето спасение – [роден] от Дева Мария Богородица по човечество – единият и същ Христос, Син, Господ, Единороден, в две природи неслитно, неизменно, неразделно и неразлъчно познаван (тъй че със съединението съвсем не се отрича различието между двете природи, напротив – запазва се свойството на всяка природа и двете се съединяват в едно лице и в една ипостас), не на два лица расичан или разделян, но единият и същ Син и Единороден, Бог Слово, Господ наш Иисус Христос, както преди пророците за Него [учеха], както и Сам [Господ] Иисус Христос ни научи и както ни предаде Символът на нашите отци”.

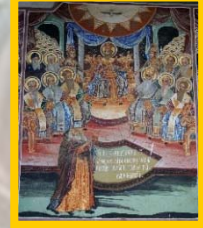
ПЕТИ ВСЕЛЕНСКИ СЪБОР (553 г.)

Петият вселенски събор е свикан от византийския император Юстиниан I (527-565) и се е състоял в Константинопол от 5 май до 2 юни 553 г. Имал 8 заседания, на които присъствали около 150 епископи, предимно източни. Съборът не се е занимавал с верови въпроси в точния смисъл на думата, както това са правили Първият, Вторият и Четвъртият от вселенските събори. Разгледани са възгледите на епископите Теодор Мопсуестийски, Теодорит Кирски и Ива Едески. Решението на събора, което в същността си няма догматичен характер, гласи:

“Осъждаме и анатемосваме заедно с всички други еретици и Теодор, епископ Мопсуестийски, и неговите нечестиви съчинения; и това, което нечестиво написал Теодорит против правата вяра, против 12-те глави на св. Кирил и против Ефеския събор, и което е написано в тях в защита на Несторий. Освен това анатемосваме и нечестивото послание, което Ива написал до Марий, и в което се отрича, че Бог Слово, като се възплътил от Св. Богородица и Приснодева Мария, станал човек; {...}; и обвиняващо Ефеския събор в това, че той низвергнал Несторий без съд и следствие; и защитаващо Теодор и Несторий и техните нечестиви учения и съчинения. И така, анатемосваме споменатите по-горе три глави [Теодор, Теодорит, Ива] и техните защитници, които дръзват да ги наричат православни {...} от името на светите отци и на светия Халкедонски събор”.

ШЕСТИ ВСЕЛЕНСКИ СЪБОР (681 г.)

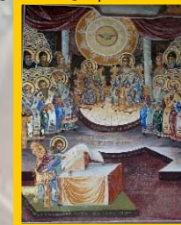

Със съдействието на византийския император Константин IV Погонат (668-685) в 680 г. в Константинопол се събрали представители на източните църкви и на Римската църква – общо около 150 души. Работата на събора, с големи паузи, продължила почти цяла година – от 7 ноември 680 г. до 16 септември 681 г. – и протекла в 18 заседания. Съборът не е изработил правила (канони). Това сторил т. нар. **Пето-Шести събор, който се състоял в Константинопол в 692 г.,** на който били приети 102 правила (канони).

На Шестия събор била обсъждана монотелистката ерес, според която Иисус Христос има една воля, която е Божествената, и едно действие (енергия). Вероопределението, единодушно прието от участниците на събора на 16 септември 681 г., настоява, че двойството на волите и енергиите съответства на двойството на природите:

ШЕСТИ ВСЕЛЕНСКИ СЪБОР (681 г.)

„Проповядваме, съгласно учението на светите отци, че в Христа има две природни желания или воли и две природни действия неразделно, неразлъчно, неслитно: двете природни желания не са противоположни едно на друго, както казваха нечестивите еретици – да не бъде!, но човешкото Му желание следва, не противоречи и не противоборства или, по-точно, подчинява се на Неговото божествено и всемогъщо желание. Защото по учението на премъдрия Атанасий, на плътската воля подобава да бъде в действие, но да се подчинява на божествената воля... Утвърждаваме, че в единия и същ Господ наш Иисус Христос, истинския наш Бог, има две природни действия (енергии) неразделно, неизменно, неразлъчно, неслитно, т.е. божествено действие и човешко действие... Едната и другата природа искат и творят присъщото им в единение помежду си“.

СЕДМИ ВСЕЛЕНСКИ СЪБОР (787 г.)

Седмият вселенски събор приел единодушно следното вероопределение:

11

“Ние пазим без нововъведения всички с писание или без писание установени за нас църковни предания, едно от които е за иконописта. То е съгласно с евангелската проповед и ни служи за уверение в истинското, а не призрачно въплъщение на Бог Слово, и за подобна полза. Защото когато едни неща се показват чрез други, те несъмнено се уясняват взаимно.

Въз основа на това ние, ходейки като по царски път и следвайки внушеното от Бога учение на светите отци и Преданието на Вселенската църква и живеещия в нея Дух Свети, с пълна достоверност и грижливо изследване определяме: честните и свети икони, нарисувани с бои, или направени от мозайка, или от друго годно за такава работа вещество, да се поставят тъй, както изображението на честния и живототворящ Кръст в светите Божи църкви, върху свещени съсъди и одежди, на стени и на дъски, в къщите и по пътищата – както иконите на Господа Бога и Спасител наш Иисус Христос и на непорочната Владичица наша света Богородица, така също и на всички свети и преподобни мъже.

СЕДМИ ВСЕЛЕНСКИ СЪБОР (787 г.)

12

Защото колкото по-често те биват гледани изобразени на иконите, толкова повече тези, които ги гледат, биват подбуждани да си спомнят и да обичат самите първообрази, да ги почитат с целуване и благоговейно поклонение – не с истинското служение, което според нашата вяра подобава само на Божественото естество, но с такава почит, каквато ние въздаваме на изображението на честния и животворящ Кръст, на светото Евангелие и на други светини чрез кадене на тамян и поставяне на свещи, какъвто благочестив обичай имало и у древните. Защото честта, отдавана на образа, се отнася към неговия първообраз, и който се покланя на иконата, покланя се на съществуващото на изобразения на нея.

Такова е учението на светите наши отци, т.е. Преданието на Вселенската църква, която открай до край земя е приела Евангелието”.

ЦЪРКОВНИ ВСЕЛЕНСКИ СЪБОРИ

Текстът е по: Тотю Коев, Георги Бакалов. Християнски справочник. София, Анубис, 2001, 250 с. Изображенията са от архива на Центъра за семиотични и културни изследвания и представят стенописни изображения на вселенските събори, зело на Захарий Зограф в нартекса на Великата Лавра (Света Гора – Атон) от 1852 г., както и стенописни изображения на вселенските събори от трапезата на Бачковския манастир от 1643 г. Всички права на авторите и издателите са запазени. Презентацията е с образователна цел и е предназначена за студентите в НАТФИЗ „Кр. Сарафов“, които изучават модул „Световна култура“.